

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/118/2018
Identifikačné číslo spisu:	2613202539
Dátum vydania rozhodnutia:	27.09.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Petříková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:2613202539.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ V. Y., bývajúceho v C. a 2/ C. G., bývajúcej v C., oboch zastúpených Consilior Iuris s.r.o., advokátskou kanceláriou so sídlom v Bratislave, Radlinského č. 51, proti žalovanej Y. I., bývajúcej v J., zastúpenej JUDr. Štefanom Haulíkom, advokátom so sídlom v Bratislave, Jesenského č. 2, o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Senica pod sp. zn. 9 C 24/2013, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 1. februára 2017 sp. zn. 11 Co 906/2015, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trnave z 1. februára 2017 sp. zn. 11 Co 906/2015 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Senica (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 18. februára 2015 č. k. 9 C 24/2013-170 v spojení s opravným uznesením z 18. marca 2015 č. k. 9 C 24/2013-179 prvým výrokom žalobu zamietol. Druhým výrokom uložil žalobcom 1/ a 2/ povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovanej 1/ náhradu trov konania vo výške 496,86 € do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku k rukám jej právneho zástupcu a tretím výrokom žalovanej 2/ (poznámka dovolacieho súdu: žalovaná 2/ E. Y. zomrela Z.) náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobcovia sa svojou žalobou domáhali určenia, že spoluvlastnícky podiel o veľkosti 1/2-ice na rodinnom dome súp. č. XXX postavenom na pozemku parc. reg. „C“ č. XXX o výmere 1012 m², zastavané plochy a nádvoria, nachádzajúci sa v k. ú. C., obec C., okres D., zapísaný na LV č. X, patrí do dedičstva po nebohej R. Y., rod. X., nar. Z. a zomrelej Z., manželke žalobcu 1/. Súd prvej inštancie mal na základe vykonaného dokazovania za preukázané, že žalobcovia žiadnym spôsobom nepreukázali nadobudnutie spoluvlastníckeho podielu v 1/2-ici k predmetnej nehnuteľnosti nebohou R. Y., ktorý by potom mohol byť predmetom dedičského konania ako novoobjavený majetok. Poznamenal, že z celého dokazovania nevyplýva právna skutočnosť, ktorá by spôsobila vznik podielového spoluvlastníctva k predmetnej nehnuteľnosti nebohou a ani kedy k tejto skutočnosti malo prísť. Z výpovedí účastníkov, ktoré boli zhodné, mal súd prvej inštancie za zrejmé, že počas manželstva žalobcu 1/ s neb. R. Y. prišlo k prestavbe, resp. výstavbe predmetného domu. Za preukázané mal iba to, že sa uskutočnili stavebné práce, že žalobca 1/ sa ich zúčastňoval, tiež že mu (príp. aj jeho manželke, ako to vyplýva z niektorých

čestných vyhlásení) pomáhali ľudia z obce, ako aj že zakúpil nejaký stavebný materiál. Otázne je, či prišlo k výstavbe nového domu, alebo len k prestavbe starého. Súd prvej inštancie konštatoval, že ak by aj vznikla nová vec, v tomto prípade by podľa § 135b ods. 1 Občianskeho zákonníka žalobca 1/ a jeho manželka nemohli nadobudnúť vlastníctvo, lebo vedeli, že nehnuteľnosť nie je v ich vlastníctve, nebola teda splnená podmienka dobromyseľnosti pri spracovaní cudzej veci. Spoluvlastníctvo alebo nej manželky žalobcu 1 / teda nemohlo vzniknúť spracovaním veci. K možnosti nadobudnutia spoluvlastníckeho podielu nebohrou titulom vydržania poznamenal, že podmienkou nadobudnutia vlastníckeho práva z tohto titulu je dobromyseľnosť držiteľa, čo v tomto prípade nebolo splnené, keďže podľa výpovede žalobcu 1/ sa jeho manželka viackrát pokúšala usporiadať vlastnícke vzťahy k nehnuteľnosti, bolo jej teda známe, že ako vlastník nehnuteľnosti je uvedená jej matka. Na základe uvedeného súd prvej inštancie uzavrel, že vzhľadom k tomu, že žalobcovia neunesli dôkazné bremeno a nepreukázali náležitý právny záujem na určení, že nadobudli spoluvlastnícky podiel 1/2-ice k predmetnej nehnuteľnosti, žalobu v celom rozsahu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (účinného do 30. júna 2016; ďalej len „O.s.p.“).

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 1. februára 2017 sp. zn. 11 Co 906/2015 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil; konanie voči E. Y. (žalovanej 2/) zastavil a vyslovil, že žalovaná má nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Odvolací súd v odôvodnení uviedol, že sa v podstatnej časti stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, pričom v podrobnostiach odkázal na odôvodnenie napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie [§ 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku, (ďalej len „CSP“)]. Poukázal na to, že z obsahu spisového materiálu vyplynulo, že sporná nehnuteľnosť pred započatím prestavby vlastnícky patrila S. X., a to na základe uzatvorenej kúpnej zmluvy s C. X., prestavba sa uskutočnila takým spôsobom, že najskôr bola pristavaná nová bytová jednotka, so stavbou ktorej bolo započaté v roku 1964 a hotová bola v roku 1965, do ktorej sa všetci presťahovali, pôvodný dom sa až na jednu stenu zbúral a postavila sa ďalšia bytová jednotka, ktorá bola dokončená v roku 1967. Žalobca so zomrelou manželkou R. Y. zostali bývať v bytovej jednotke postavenej skôr a svokra, jej dcéra a jej otec sa presťahovali do novej bytovej jednotky. Podľa názoru odvolacieho súdu však podstatným pre úspech žaloby nebolo, či v danom prípade malo dôjsť k vzniku podielového spoluvlastníctva dohodou zúčastnených osôb, alebo v zmysle § 135b Občianskeho zákonníka, bolo potrebné vychádzať zo žalobcami vymedzeného petitu žaloby, ktorým sa títo domáhali určenia, že spoluvlastnícky podiel o veľkosti 1/2 na predmetnej nehnuteľnosti patrí do dedičstva po nebohej R. Y. Na základe uvedeného mal za to, že výrok rozsudku, ktorým sa žalobcovia domáhajú určenia, že určité veci patria do dedičstva po poručiteľovi, plne rešpektuje úpravu zakotvenú pôvodne v § 80 písm. c/ O.s.p. Poznamenal, že z obsahu spisového materiálu však vyplýva, že v prípade preukázania tvrdení žalobcov by žalovaný spoluvlastnícky podiel bol v bezpodielovom spoluvlastníctve žalobcu 1/ a nebohej manželky R. Y., čomu však žalobný petit nezodpovedá, keď v prípade vyhovie žalobe by súd pri vyporiadaní dedičstva - novoobjaveného majetku musel vychádzať z rozhodnutia súdu, ktorým by bolo určené, že spoluvlastnícky podiel patrí do výlučného vlastníctva zomrelej, a teda by nemohol pristúpiť k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ako sa mylne domnievajú žalobcovia, pričom na uvedenú skutočnosť správne poukázal i súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozsudku. Vzhľadom na uvedené odvolací súd v súlade s § 387 ods. 1 CSP napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie z dôvodu vecnej správnosti potvrdil. Po vyhlásení rozsudku súdu prvej inštancie došlo k úmrtiu v konaní pôvodne vystupujúcej žalovanej 2/ E. Y., rod. Y., nar. Z., zomrelej Z., pričom uznesením Okresného súdu Malacky z 19. júna 2015 č. k. 12 D 344/2015-11 bolo konanie o dedičstve zastavené z dôvodu nezanechania majetku. Vzhľadom na to, že v konaní pôvodne vystupujúca žalovaná 2/ zomrela, pričom konanie o dedičstve bolo pre nedostatok majetku zastavené, odvolací súd konanie voči nej v zmysle § 63 a § 64 CSP zastavil. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie s tým, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Nesprávne právne posúdenie veci videli v tom, že odvolací súd a rovnako súd prvej inštancie nesprávne právne posúdili otázku, či v prípade konaní o žalobách o určenie, že vec patrí do dedičstva, je potrebné v žalobnom návrhu (petite) uviesť, či novoobjavený majetok, ktorý má patriť do dedičstva, je v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov, pretože inak by súd pri vyporiadaní dedičstva nemohol pristúpiť k vyporiadaniu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, pričom táto otázka nebola pred dovolacím súdom riešená.

Porušenie práva na spravodlivý proces videli v tom, že odvolací súd a rovnako súd prvej inštancie postupovali príliš formalisticky, keď sa nezaoberali meritom vecí, ale žalobu zamietli z dôvodu nesprávne naformulovaného petitu. Uviedli, že ak súd považoval formuláciu petitu za nepresnú, mal ho posúdiť po obsahovej stránke tak, ako to bolo zrejmé zo skutkových vyjadrení a ostatných dôkazov v konaní. V tejto súvislosti poukázali na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 8/2005, 3 Cdo 219/2007 a 5 Cdo 254/2009. K porušeniu práva na spravodlivý proces došlo podľa ich názoru došlo aj tým, že odvolací súd ich v zmysle § 219 ods. 3 CSP elektronicky neupovedomil o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku, hoci súčasťou ním podaného odvolania bola žiadosť, aby súd všetky písomnosti doručoval aj elektronickými prostriedkami, a teda aj upovedomenie o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku. Vo vzťahu k výroku odvolacieho súdu, ktorým zastavil konanie voči pôvodnej žalovanej 2/ namietali, že odvolací súd mal v konaní pokračovať s dedičmi p o nebohej a nakoľko odvolací súd konanie zastavil rovnako došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z týchto dôvodov navrhli, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu žalobcov uviedla, že podľa jej názoru nebolo znemožnené uskutočňovanie procesných práv žalobcov v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a navyše súd z právneho hľadiska správne posúdil vec a teda napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a rovnako tak súdu prvej inštancie považovala za vecne správny.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strany zastúpené v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je dôvodné.

6. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

7. Naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. V danom prípade žalobcovia vyvodzujú prípustnosť a dôvodnosť svojho dovolania z § 420 písm. f/ CSP a z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

9. Podľa § 420 písm. f/ CSP, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

11. Žalobcovia prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP vyvodzujú z toho, že upovedomenie o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku im nebolo doručené elektronicky.

12. Podľa § 219 ods. 3 CSP platí, že vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia pojednávania, oznámi súd miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke príslušného súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením. Ak o to strana požiada, súd jej oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku aj elektronickými prostriedkami.

13. V danom prípade žalobcovia v podanom odvolaní zo 7. apríla 2015 v poslednom odseku (viď zadnú stranu č. I. 187 spisu) žiadajú v zmysle ustanovenia § 214 ods. 3 O.s.p. „o doručovanie písomností aj elektronickými prostriedkami, a teda aj o upovedomenie o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku, ak bude odvolací súd rozhodovať rozsudkom bez nariadenia pojednávania“. Vychádzajúc z obsahu tohto textu (§ 41 ods. 2 O.s.p.) bolo potrebné dospieť k záveru, že tu ide o žiadosť žalobcov podanú v zmysle § 45 ods. 4 O.s.p. V spise sa ale nenachádza záznam, ktorý by nasvedčoval tomu, že odvolací súd túto žiadosť vzal na zreteľ a v dôsledku toho postupoval podľa § 219 ods. 3 CSP (predtým § 214 ods. 3 O.s.p.). Odvolací súd síce oznámil verejné vyhlásenie rozsudku na úradnej tabuli a na webovej stránke súdu, avšak o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku - ako tomu nasvedčuje obsah spisu - neupovedomil právneho zástupcu žalobcov elektronickými prostriedkami.

14. Najvyšší súd vo viacerých rozhodnutiach (viď napríklad sp. zn. 3 Cdo 179/2010, 3 Cdo 236/2010, 7 Cdo 38/2012) poukázal na ústavnoprávny a procesnoprávny rozmer verejného vyhlásenia rozsudku a uviedol, že ak odvolací súd nerešpektuje predpoklady a zásady, za ktorých sa v súlade s právnym poriadkom verejne vyhlasuje rozsudok, odníma účastníkovi konania (strane) možnosť pred súdom konať v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. V niektorých ďalších rozhodnutiach išiel s argumentáciou ďalej a konkretizoval, že k vade tejto povahy dochádza tiež vtedy, keď odvolací súd v rozpore s ustanovením § 214 ods. 3 O.s.p. o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku neupovedomí elektronickými prostriedkami účastníka, ktorý podľa § 45 ods. 4 O.s.p. požiadal o také doručovanie písomností (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 227/2013 a 7 Cdo 192/2013).

15. Vyššie uvedené právne závery, súladné so závermi obsiahnutými medziiným v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 714/2015 (neskôr publikovanom ako judikát R 9/2016), zastáva dovolací súd aj v preskúmvanej veci a konštatuje, že postupom odvolacieho súdu, ktorý nerešpektoval § 219 ods. 3 CSP došlo k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie.

16. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 O.s.p, dovolaním napadnuté rozhodnutie treba zrušiť; najvyšší súd v týchto prípadoch zrušoval napadnuté rozhodnutia bez toho, aby sa zaoberal správnosťou v nich zaujatých právnych záverov (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015). S prihliadnutím na to sa dovolací súd ani v preskúmvanej veci nezaoberal ďalšou dovolacou argumentáciou žalobcov.

17. Vzhľadom na to, že v konaní došlo k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, a to nedoručením oznámenia o verejnom vyhlásení rozsudku právnomu zástupcovi žalobcov prostredníctvom e-mailu, najvyšší súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie v zmysle § 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP.

18. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.